

EEN HEID in verschei denheid

Impressie architecten van de Achterplaets, 2017

Het belangrijkste Leidse gebouw, het in 1640 opgeleverde stadspaleis de Laecken-Halle van stadsarchitect Arent van 's-Gravensande zit al jaren in een te krappe jas. Het was immers nooit als museum gebouwd maar destijds geheel gewijd aan het keuren van de wereldberoemde lakense stoffen. In 1874 werd het pas een museum en onderging het diverse transformaties. Met de nieuwe renovatie en uitbreiding maakt het museum zich klaar voor de 21ste eeuw. Vier jaar duurde de voorbereiding; van eerste schets tot start uitvoering. Waarom kozen de architecten dit nieuwe aangezicht aan de Lammermarkt-kant waar zoveel om te doen is? Wat betekent 'nobeles eenvoud'? Waarom is gekozen voor een lichte baksteen, en wat gaan we er straks voor terug krijgen met de stad? LEVEN! voert je de komende twee jaar mee door het gehele proces. Achter de schermen, met alle ins en outs, de voortgang van directie tot werkvloer, van bouwer tot suppoost. Eén ding: het wordt weergaloos mooi!

Het gebouw en de stad zijn altijd innig met elkaar verbonden geweest. Directeur Meta Knol: "Deze plannen kennen een lange voorgeschiedenis. In samenwerking met de architectencombinatie Julian Harrap Architects (restauratie) en HappelCornelisse-Verhoeven (nieuwbouw) laat het museum zien dat een klassiek gebouw met een lange en roemrijke geschiedenis heel goed samen kan gaan met een eigenwijze en eigentijdse uitstraling. De bouwgeschiedenis is straks beter inzichtelijk, er ontstaat een duidelijk onderscheid tussen het originele gebouw en latere toevoegingen. In het vernieuwde museum staat straks een unieke collectie van Leidse kunst, kunstnijverheid en geschiedenis

weer op een voetstuk. Het publiek zal worden verwelkomd in een gerestaureerd entreegebied met alle faciliteiten die passen bij een 21e eeuw, publieksgericht museum. We verheugen ons er op om het resultaat in 2019 aan iedereen te laten zien."

Het gebouw behoort tot de top van Nederlandse gebouwen uit de Gouden Eeuw. Eeuwenlang deed het dienst als keurhal voor wollen lakense stoffen, die vanuit Leiden over de hele wereld werden geëxporteerd. De oorspronkelijke voorkant van het gebouw is nog helemaal in tact, maar aan de binnenzijde is in de loop der tijd veel veranderd. Het gebouw is een complex geheel van tijdlagen, bouwstijlen en voortdurende verandering, van 1640 tot heden. In 1869 startte de verbouwing tot stadsmuseum door gemeentelijk architect J.W. Schaap.

In het Atelier komen jong en oud samen voor workshops, schoolbezoeken en gezinsactiviteiten. Al deze ruimtes bevinden zich op de begane grond van het gebouw gebroederlijk naast elkaar.

In 1890 werd een nieuwe kunstzaal toegevoegd met fraai, natuurlijk bovenlicht: de Harteveltzaal. In 1922 werd het museum met de bouw van de Papevleugel twee keer zo groot. Zo ontstond een palet van gebouwdelen uit verschillende tijden.

Herkenning

Het uitgangspunt voor de restauratie is het aanbrengen van een balans tussen deze tijdlagen, volgens het principe van 'eenheid in verscheidenheid'. Vanaf een centraal binnenplein, de Achterplaets, zijn straks de vier gebouwdelen zichtbaar en toegankelijk. Sporen van bijna 375 jaar bouwgeschiedenis worden daarbij niet uitgewist, maar juist getoond. Daardoor krijgt elk gebouwdeel zijn eigen karakter: de zeventiende-eeuwse lakenhal, de negentiende-eeuwse kunstzalen, de twintigste-eeuwse Papevleugel en de nieuwe, eenentwintigste-eeuwse tentoonstellingszalen. Dat komt de oriëntatie in het gebouw ten goede. Ook voor het publiek is dit een welkome ingreep: het beter herkennen van de ruimtelijke structuur van het gebouw is bevorderend voor de oriëntatie. De werkzaamheden zijn in volle gang: Waardevolle onderdelen van het gebouw worden beschermd, onderdelen worden gedemonteerd of vervangen en verder is het vooral breken, graven, funderen, schoonmaken, herstellen en opbouwen enz. Voor het eerst sinds 1992 is het voorplein nu weer te zien in de oorspronkelijke staat, zoals het in 1640 werd ontworpen. In 1992 kreeg het voorplein een tijdelijke, glazen overkapping om ruimte te bieden aan de kassa, garderobe en museumwinkel. Deze worden in de nieuwe situatie inpandig gerealiseerd. De monumentale voorgevel staat op dit moment volop in de steigers, zodat na de restauratie deze unieke gevel zich weer toont als in de hoogtijdagen van de zeventiende eeuw.

Museumbezoek in vogelvlucht

Hoe ziet een bezoek aan het vernieuwde Museum De Lakenhal er straks uit? De oude lakenhal aan de Oude Singel blijft de entree van het

museum. Na binnenkomst blijft de bezoeker nog even in de open lucht op het historische voorplein met zijn open galerijen en prachtig uitzicht op de monumentale zeventiende-eeuwse gevel, die compleet in oude luister is hersteld. Op mooie dagen doet dit fraaie voorplein ook dienst als terras van het nieuwe museumcafé. Achter de historische voordeur bevindt zich het entreegebied. Hier is de kassa en de vernieuwde museumwinkel. Vooral bijzonder is dat hier, naast andere ambachtelijke stoffenproducten, ook het Nieuw Leids Laken op de meter te koop is. Ieder museumbezoek begint in de centrale oriëntatieruimte, de Achterplaets. Van daaruit is er keus voor de rondgang door de nieuwe tentoonstellingsvleugel of voor een bezoek aan de vaste collectie. Daar zijn alle favorieten en hoogtepunten in volle glorie te zien: het *Laatste Oordeel* van Lucas van Leyden, Rembrandts *Brillenverkoper*, *Bloemen en Blaren* van Floris Verster en de abstracte schilderijen van Theo van Doesburg. En wie geluk heeft vindt er een bijzondere activiteit: een rondleiding langs de collectie, een lezing door de conservator in het auditorium of een tekenworkshop in het atelier.

Nieuwbouw

Aan de achterzijde van het Lakenhal-gebouw verrijst de nieuwbouw van het museum die een nieuwe gevel krijgt aan het Lammermarktplein. Het gebouw wordt opgetrokken uit warme, grijs gemêleerde baksteen; hetzelfde gevelmateriaal als van de andere gebouwen, maar onderscheidend in kleur. Door de bijzondere tektonische (het geheel van vervormingen en beweging) stapeling en plastic in het metselwerk presenteert het gebouw zich als een monolithisch (in elkaar opgaand) geheel dat naar boven toe opener wordt. De erkers geven het gebouw een ruimtelijke en poëtische zeggingskracht in relatie tot de grote maat van de Lammermarkt. Ze zorgen er bovendien voor dat het gebouw in de ochtend en de middag strijklucht vangt waardoor de gevel ondanks zijn noordelijke oriëntatie een spel van licht en schaduw kent. Door de grote deuren voor het laad- en losgedeelte met de personeelsentree te

Fabriekspoorten in het oude Leiden

Floris Cornelisse, Ninke Happel en Paul Verhoeven van Happel Cornelisse Verhoeven Architecten

Het is ons streven om een selectie te maken uit de elementen die de originele sfeer en beleving van het gebouw het beste vertegenwoordigen en juist die van extra zeggingskracht te voorzien.'

combineren in een gepaarde boog wordt het werkadres gemarkeerd. Er worden twee tentoonstellingszalen toegevoegd en een van de tentoonstellingszalen presenteert zich transparant en op ooghoogte van de Lammermarkt. Met de uitbreiding en restauratie worden ook de publieksvoorzieningen aanzienlijk verbeterd. Er komt een fraai nieuw entreegebied op de vestibule van de Laecken-Halle, er komt een volwaardig café en een museumwinkel met een exclusief assortiment. Lezingen en andere evenementen vinden plaats in het nieuwe auditorium (120 plaatsen). In het Atelier komen jong en oud samen voor workshops, schoolbezoeken en gezinsactiviteiten. Al deze ruimtes bevinden zich op de begane grond van het gebouw gebroederlijk naast elkaar.

Cultuurkwartier

Met de nieuwe achtergevel grenst Museum De Lakenhal vanaf 2019 aan de Lammermarkt, die na voltooiing van de ondergrondse parkeergarage wordt ingericht als bruisend cultuurplein. Dit plein maakt als groene oase deel uit van het langste stadspark van Nederland: het Singelpark.

Het museum ligt centraal in het Cultuurkwartier van Leiden: het gebied van Molen De Valk tot aan Museum Boerhaave, met daarin broedplaats Scheltema, muziek-theatergezelschap De Veenfabriek, muziekcentrum De Nobel, de Leidse Schouwburg, het nieuwe Kijkhuis en Theater Imperium. Terwijl de historische Laecken-Halle uitkijkt op de 'oude stad', zal de nieuwbouw van Museum De Lakenhal het gezicht worden van de 'jonge stad'.

Architecten

Julian Harrap Architects behoort tot de internationale top op restauratiegebied. Het wordt voor dit project vertegenwoordigd door Robert Sandford: 'De oude Laecken-Halle had als keurhal een specifieke functie en is in die zin dan ook vooral een praktisch gebouw. De buitenkant heeft het uiterlijk van een stadspaleis, de binnenkant is

opvallend sober en van een 'nobeleving'. Door de eeuwen heen zijn verschillende restauraties en ingrijpende verbouwingen doorgevoerd. Het is ons streven om een selectie te maken uit de elementen die de originele sfeer en beleving van het gebouw het beste vertegenwoordigen en juist die van extra zeggingskracht te voorzien.'

Happel Cornelisse Verhoeven Architecten wordt geleid door Ninke Happel, Floris Cornelisse en Paul Verhoeven. Dit trio werkt vanuit een ambachtelijke, duurzame basis aan ontwerpen die nieuwbouw op vanzelfsprekende en eigentijdse wijze verbinden met de stedelijke of landschappelijke omgeving. HCVA is winnaar van de ARCAward 2013 voor het interieurontwerp van het Noord-Hollands Archief. In datzelfde jaar werden zij genomineerd als Architect van het Jaar.

De architecten worden ondersteund door een team van specialisten met veel ervaring op het gebied van onder meer bouw fysica, elektrotechnische- en werktuigbouwkundige installaties, beveiliging, bouwkosten en constructie in musea.

Cultuur- en Museumstad

Naar verwachting zal nog dit jaar het hoogste punt voor de nieuwbouw worden bereikt. Topstukken uit de collectie zijn te zien in andere musea, zoals onder andere het Rijksmuseum, Stedelijk Museum Alkmaar, het Mauritshuis en het Frans Hals Museum. Tijdens het landelijke Rembrandtjaar in 2019 heropent naar verwachting het vernieuwde Museum De Lakenhal in het voorjaar en presenteert het museum in het najaar de tentoonstelling 'Jonge Rembrandt', in samenwerking met het Ashmolean Museum in Oxford. Robert Strijk, wethouder Cultuur: "Het museum levert sowieso een belangrijke bijdrage aan de bloei van Leiden als cultuur- en museumstad. Dat het museum ondertussen niet stil zit en volop deelneemt aan het themajaar 100 jaar De Stijl, hebben we mogen ervaren bij de aankoop van een topstuk van Van Doesburg. Een mooie toevoeging aan de collectie van Museum De Lakenhal die de geschiedenis van de stad vertelt."